

ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД ЕВРОПСКОГ УЈЕДИЊЕЊА

Проф. др Маја Лукић Радовић

Правни факултет

Универзитета у Београду

Идејне претече европске интеграције

- Пјер Дибоа (14.в)
- Јиржи Пођебрад (15.в)
- Емерик Крисе (17.в)
- Максимилијан де Сили
- Вилијем Пен
- Опат де Сен-Пјер (18.в)
- Џереми Бентам
- Имануел Кант
- Сен Симон (19.в)
- Прудон
- Рихард Куденхов-Калерги
- Херфорт
- Едуар Ерио
- Аристид Бријан
- Ламартин
- Мацини
- Алтиери Спинели
- Конрад Аденауер
- Жан Моне
- Робер Шуман

Рађање европске идеје – присталице и поборници међу уметницима

- **Шилер** (Johann Christoph Friedrich von Schiller)
- **Гете** (Johann Wolfgang von Goethe)
- **Новалис** (Friedrich von Hardenberg-Novalis)
- **Хајнрих Хајне** (Heinrich Heine)
- **Виктор Иго** (Victor Hugo)
- **Пол Валери** (Paul Valéry)

Развој идеје о европској интеграцији до Другог светског рата

- **Калергијев пројекат о “паневропској унији”** – паневропски конгрес у Бечу 1926. године
- **Аристид Бријан** – 1930. год. – меморандум упућен Друштву народа
- Леон Блум
- Ханс Шенфелд
- **Винстон Черчил** – чувени говор у Цириху 19. септембра 1946. - предлаже стварање ***Сједињених држава Европе***
- **Робер Шуман** – 9. мај 1950. предлаже уједињавање француске и немачке индустрије угља и челика под заједничку власт (Шуманов план). Тај дан се узима као Дан Европе

Настанак и развој Европске уније

- Иако идеја о уједињеној Европи сеже далеко у прошлост, тек 50-те године XX века бележе прве кораке ка данашњој ЕУ
- I светски рат
- II светски рат
- Маршалов план финансијске помоћи Европи (1947) – 1 од услова за додељивање средстава је подразумевао удруживање европских држава и њихову међусобну координацију.

Извод из Шуманове декларације:”..Европа неће бити створена одједном, нити према јединственом плану. Биће изграђена путем конкретних достигнућа која најпре стварају фактичку солидарност ...Сједињавање производње угља и челика требало би одмах да створи заједничке основе за економски развој што је први корак ка европској федерацији и да промени судбину оних региона који су дуго били посвећени производњи муниције за ратовање, чије су жртве најчешће били.”

Извод из Шуманове декларације

“Светски мир неће моћи да буде очуван без креативних напора који су на нивоу опасности које тај мир угрожавају.

Допринос који организована и живућа Европа може да пружи цивилизацији неопходан је за очување мирних односа...

Европа неће бити сачињена одједном нити као целовита конструкција: она ће бити изграђена кроз конкретна остварења – која ће најпре да створе фактичку солидарност....

Влада Француске предлаже да се целина француско-немачке производње угља и челика стави под управу једне заједничке Високе власти, у оквиру организације која је отворена за учешће других земаља Европе.

Производна солидарност која би тако била створена довела би до тога да било какав рат између Француске и Немачке постане не само незамислив већ и материјално немогућ...

..овај предлог ће остварити прве конкретне слојеве Европске федерације неопходне за очивање мира....”

Три важна догађаја из ране фазе европског интеграционог процеса

- Оснивање, 17. марта **1948.** године, закључењем тзв. **Бриселског уговора** између Француске, Уједињеног краљевства и држава Бенелукса, организације назване **Западна унија** (која од **1954.** г. прераста у **Западноевропску унију**)
- 16. април **1948.** године (Париз) – **Европска организација за економску сарадњу** (ОЕЕС) – од 1961.г. трансформисана у **Организацију за економску сарадњу и развој** (ОЕСД)
- Од 7. до 11. маја **1948.** године – “**Европски конгрес**” у Хагу; председавао **Винстон Черчил**; 750 делегата, дат снажан импулс процесу европског интегрисања – за непосредан резултат сматра се оснивање **5. маја 1949.** године у Лондону, **Савета Европе.**

Предлог Француске за стварање ЕЗУЧ

- **9. мај 1950. године** – сматра се као **почетак наднационалног организовања**. Тог дана је Роберт Шуман, француски МСП, на основу идеје Жана Монеа, представио предлог, упућен пре свега немачкој влади за стварање наднационалне организације која би се старала о производњи угља и челика.
- Документ у коме је садржан овај предлог назива се “**Шуманова декларација**”.

Жан Моне, неофункционалиста и визионар, шеф француске Националне Комисије за планирање. Моне је био један од креатора плана економског опоравка и модернизације Француске након Другог светског рата. Идеја о секторској интеграцији западноевропских држава развијена је унутар Комисије за планирање под његовим руководством, а потом јавности представљена у Шумановој декларацији.

Продубљење и проширење ЕУ

- Продубљење и проширење Европске уније су два процеса која теку паралелено током читавог развоја ЕЗ-ЕУ и пресудно утичу на њену структуру и функционисање.

Продубљење означава увођење нових надлежности у области деловања ЕЗ-ЕУ

Проширење се односи на пријем нових држава чланица.

Европска заједница за угаљ и челик (ЕССЕ)

- **18.04.1951.** на иницијативу франц. МИП, **Роберт Шумана**, у Паризу је потписан **Уговор о оснивању Европске заједнице за угаљ и челик – Париски уговор**
- Ступио је на снагу **23. јула 1952.**
- Основна идеја потиче од **Жан Монеа**, франц. комесара за планирање.
- Циљ и мотиви: обустављање традиц. нем.-франц. непријатељства, укључивање СР Немачке у послератну Европу и осигурање мира у Западној Европи, постављање камена-темељца европске федерације и стварања заједничког тржишта за производе од угља и челика.
- Први пут заживела је **наднационална организација** којој су се прикључиле **Француска, Италија, СР Немачка и земље Бенелукса.**
- **Принцип функционалне интеграције**
- **Органи:** Висока власт, Савет министара, Заједничка скупштина, Суд правде

Европска одбрамбена заједница и Европска политичка заједница

- Паралелни покушаји стварања **Европске одбрамбене** и **Европске политичке заједнице** нису успели
- **27.05.1952.** – Париз - представници држава чланица ЕЗУЧ потписали *Уговор о стварању Европске одбрамбене заједнице*
- Концепт заснован на **Плеуеновом плану** стварања јединствене европске армије, уместо постојећих националних армија
- **1954.** – пројекат ЕОЗ није прошао у франц. националној Скупштини
- Проблем – у року од 2 год је требало ЕЗУЧ и предвиђену ЕОЗ интегрисати у Европску политичку заједницу (ЕПЗ) са следећим надлежностима: спољна политика, одбрана, привредна и социјална интеграција и заштита љуских права
- **1955.** - Министарска конференција у *Месини* – **Спаков извештај** – нови почетак приче о уједињењу

Римски уговори

- **25.03.1957.** – Рим – *Уговор о оснивању Европске економске заједнице (ЕЕС) и Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију (EUROATOM) – тзв. Римски уговори*
 - Први уговор, о оснивању Европске економске заједнице (ЕЕС)** – циљеви: стварање царинске уније, заједничког тржишта са слободним кретањем људи, робе, услуга и капитала, усклађивање различитих политика; структура: Комисија – извршна власт, Савет министара – законодавна, Скупштина (од 1962. – Европски парламент) и Суд
 - Други уговор, о оснивању Европске заједнице за атомску енергију (EUROATOM)** – циљ – унапређивање изградње и развоја нуклеарне индустрије у 6 држава чланица. Посебна структура: Комисија, Скупштина и Суд
- Римским уговорима створена је и прва финансијска институција Европских заједница – **Европска инвестициона банка.**

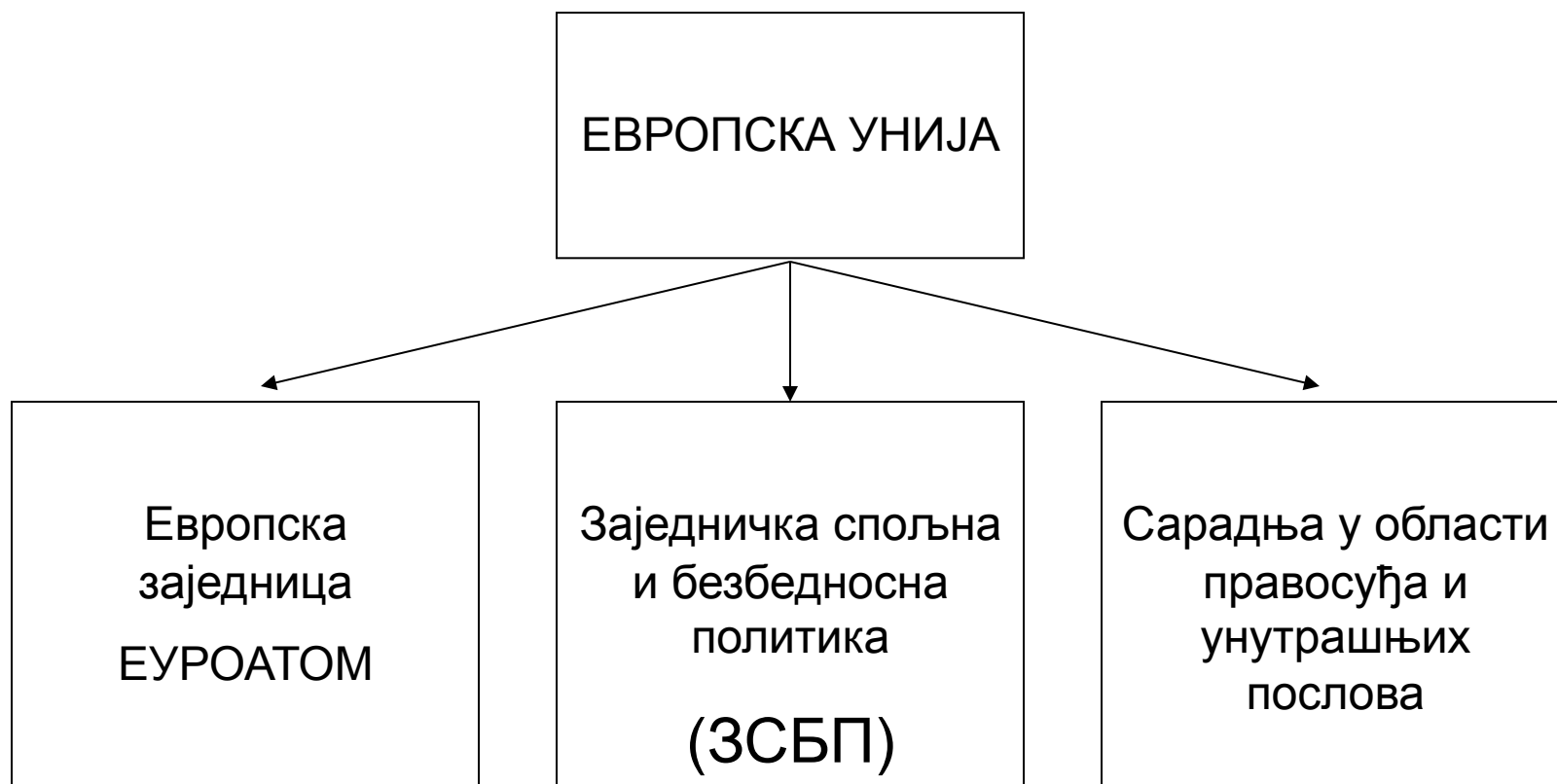
Уговор о спајању

- **08.04.1965.** Државе чланице су у Бриселу потписале *Уговор о спајању три заједнице* (ЕССЕ, ЕЕС, Euroatom) у једну институционалну структуру - **Европску заједницу** (ЕС), први од 3 стуба Европске уније (Merger Treaty)
- Уговор је ступио на снагу **1. јула 1967.** године

Три стуба ЕУ по Мастрихтском уговору

Теорије о европској интеграцији - 1

Функционализам

- Зачетник – Дејвид Митрани - *A Working Peace System*
“Проблем нашег времена није како да се народи одржавају у мирној раздвојености, већ како да се учини да активно буду заједно.”
- Полазна тачка – раздвајање људских активности на:
 - политичке активности – *инхерентно контроверзне*
 - неполитичке активности – *неконтроверзне* или *техничке*
- Базични концепт заснован на негативним искуствима Друштва народа

Теорије о европској интеграцији – 2

Неофункционализам

- Родоначелник – амерички научник **Ернст Хас**
- **Циљ** интеграц. процеса - успостављање европске федерације
- **Механизам** – **централни институционални систем** са наднационалним овлашћењима
- Интеграц. процес започиње у економском, касније се шири и на политички домен
- **Кључни допринос** – инсистирање на тзв. **ефекту преливања** (*spillover effect*)
- “**Функционални ефекат зупчаника**”

Теорије о европској интеграцији – 3

Федерализам

- компатибилан или супротстављен функционализму
- даје предност политичком повезивању у односу на интеракције у другим доменима
- Три догађаја из **1952.** год. чине оно што је названо “**федералистичком фазом**” Западне Европе:
 - успостављање **Европске заједнице за угаљ и челик**;
 - потписивање **Уговора о Европској одбрамбеној заједници**;
 - **предлог** за стварање **Европске политичке заједнице**.
- враћање у функционалистичке воде – формирање **економске заједнице** и **Европске заједнице за атомску енергију** 25. марта 1957.године у Риму

Теорије о европској интеграцији

Најзначајније теорије:

- **Неофункционализам**
- **Међудржавна (међувладина) сарадња - “Intergovernmentalism”**
- **Супранационално управљање “Supranational Governance”**

Државе оснивачи (чланство од 1952.)

● Белгија

● Италија

● Француска

● Луксембург

● Холандија

● Немачка

Прво проширење - државе које су приступиле 1973. године

- Велика Британија
- Данска
- Ирска

Друго и треће проширење

Држава која је приступила 1981.

- Грчка

Државе које су приступиле 1986.

- Португалија

- Шпанија

Четврто проширење – Државе које су приступиле 1995. године

- Аустрија

- Финска

- Шведска

Пето проширење – државе које су приступиле 2004. године

- Чешка
- Естонија
- Кипар
- Летонија
- Литванија
- Мађарска
- Малта
- Пољска
- Словачка
- Словенија

Државе које су приступиле 2007. и 2013. године

● Бугарска

● Румунија

● Хрватска

Државе кандидати и потенцијални кандидати

• Македонија

• Албанија

• Турска

• Босна и Херцеговина

• Црна Гора

• Србија

Остале земље Европе

● Андора

● Белорусија

● Исланд

● Лихтенштајн

● Молдавија

● Норвешка

● Русија

● Швајцарска

● Украјина

Уговори ЕУ

- Париз (1951.) - оснивање Европске заједница за угаљ и челик (ЕЗУЧ)
- Рим (1957.) - оснивање Европске економске заједнице (ЕЕЗ) и Европске заједнице за атомску енергију (Евроатом)
- Јединствени европски акт (1987.)
- Маастрихт (1992.) (Уговор о Европској унији)
- Амстердам (1999.)
- Ница (2001.)
- Европски устав (2004.)
- Лисабон (2007.)

Симболи ЕУ

- **Застава** – (1986.) ЕЗ/ЕУ користи плаву заставу преузету од Савета Европе. Плава позадина симболише небо, дванаест кружно постављених звездица представљају јединство народа Европе. Број звездица је статичан, 12 је симбол перфекције и јединства.
- **Химна** – “**Ода радости** “ из Бетовенове Девете симфоније
- **Дан Европе** - 9. мај
- **Евро** – заједничка валута, почев од (2002.)
- **Мото** – “**Уједињени у разноликости**”
- Годишња додела европских награда
- Европски уместо царинских знакова на унутрашњим границама
- **Европски пасош** (у употреби од 1985. године)
- **Возачка дозвола ЕУ** (од 1996. издају се у свим државама чланицама)